

บทที่ 4

วิเคราะห์ขอบเขตความหมายของความจำเป็น และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ซึ่งบัญญัติว่า “ระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้กฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำมาใช้บังคับ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา หรือตามที่ศาลกำหนดเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความมีคำขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

จากการศึกษาบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่าความหมายตามถ้อยคำตามบทบัญญัติในมาตราดังกล่าวจำเป็นต้องศึกษาถึงความหมายและขอบเขตเพื่อเป็นแนวทางในการตีความการปรับใช้กฎหมาย เนื่องจากศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นศาลใหม่ ยังไม่เคยมีคำพิพากษาเพื่อเป็นแนวทางในเรื่องดังกล่าวมาก่อน จึงทำให้ไม่มีแนวปฏิบัติในการตีความตามมาตรา 9 ใดๆก็ตามเมื่อศึกษาถึงขอบเขตของมาตรา 9 ก็พบว่าจำเป็นต้องศึกษาควบคู่ไปกับข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559¹ และจากการศึกษาถึงความหมายและขอบเขตของบทบัญญัติกฎหมายไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นและขยายระยะเวลาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และกฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ ก็สามารถ

---

¹ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 *ราชกิจจานุเบกษา*

ทำให้ทราบแนวทางว่าอย่างไรจะถือว่าเป็นความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมซึ่งผู้เขียนจะขอวิเคราะห์กฎหมายดังกล่าวดังนี้

4.1 วิเคราะห์ความหมายของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559

จะเห็นได้ว่าเพื่อให้การปรับใช้กฎหมายนั้นเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง เราจำเป็นต้องทราบเสียก่อนว่าความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมนั้นหมายความว่าอย่างไร เมื่อศึกษาบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 พบว่าความหมายของคำว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมนั้นมีแนวทางจากการพิจารณาซึ่งพบว่ามี 3 แหล่งด้วยกันกล่าวคือ

- 1) แหล่งที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559
- 2) แหล่งที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559
- 3) แหล่งที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559

ซึ่งจากแหล่งทั้งสามนั้นพอสรุปได้ดังนี้ว่าในบทบัญญัติใดที่ได้มีการกล่าวถึงระยะเวลาไว้ดังนี้คือ

มาตรา 8² ซึ่งจากบทบัญญัติในมาตรานี้พอสรุปได้ว่า การแก้ไขกระบวนการพิจารณาที่ไม่ถูกต้องให้ถูกต้องถือว่าเป็นประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา 13³ การมิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหา หรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ เห็นว่าการไม่มีกำหนดเวลาในเรื่องดังกล่าวนี้ก็เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา 14⁴ การหลบหนีในระหว่างการพิจารณาของศาล ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ตาม ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับคดีติดตามหรือ จับกุมจำเลยรายงานผล

² พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 , *ราชกิจจานุเบกษา* หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

³ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 , *ราชกิจจานุเบกษา* หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

ภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร และในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 98 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ ตามบทบัญญัติในมาตรานี้เห็นว่า การไม่นับระยะเวลาดังกล่าวนั้นเป็นการที่กฎหมายบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา 20⁵ การยื่นบัญชีระบุนายเพิ่มเติมเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคสองจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล โดยผู้ยื่นบัญชีระบุนายจะต้องยื่นคำแถลงแสดงเหตุผลความจำเป็นและวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวด้วย จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นว่าในมาตรานี้มีการกำหนดเหตุแห่งเงื่อนไขไว้ทั้งในกรณีที่จำเป็นและกรณีที่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา 23⁶ “ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานหรือบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณา รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ ปรยานกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ท. หน่วยงานหรือบุคคลใด ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม แล้วรายงานให้ศาลทราบและจัดส่งพยานหลักฐานดังกล่าว ต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมาย พยานหลักฐานที่ได้มาตามวรรคหนึ่งต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานดังกล่าว” จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นว่า ไม่ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับเรื่องระยะเวลาไว้หากศาลเห็นว่าจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมก็สามารถดำเนินการตามบทบัญญัติดังกล่าวได้

มาตรา 33⁷ ในการสั่งให้บุคคลชำระเงินตามวรรคหนึ่ง ศาลจะกำหนดให้ผู้ยื่นชำระเงินทั้งหมดในคราวเดียว หรือจะให้ผ่อนชำระก็ได้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่กรณี และถ้าผู้ยื่นไม่ชำระหรือชำระไม่ครบถ้วนตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดต้องเสียดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัด ตามอัตราที่กฎหมายกำหนดและให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บังคับคดีเอาทรัพย์อื่นของบุคคลนั้น ได้ไม่เกินจำนวนเงินที่ยังค้างชำระ จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นว่า

⁴ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ,ราชกิจจานุเบกษา หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

⁵ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ,ราชกิจจานุเบกษา หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

⁶ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ,ราชกิจจานุเบกษา หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

⁷ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 ,ราชกิจจานุเบกษา หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

เป็นอีกบทบัญญัติหนึ่งที่ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา 47⁸ “หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย และระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องตามมาตรา 44 การตรวจรับฎีกา การแก้ฎีกา การพิจารณา และการพิพากษาคดีให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา” จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเห็นว่า ในมาตรานี้เป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางในการใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับดุลพินิจเกี่ยวกับระยะเวลา ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่บัญญัติถึงความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมไว้เช่นมาตราอื่น เป็นเพียงช่องทางในการปรับใช้กฎหมายเท่านั้น และเมื่อศึกษาถึงระยะเวลาตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ก็พบว่าได้มีการกำหนดเกี่ยวกับความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมไว้คือ

ข้อ 25⁹ ในการยื่นอุทธรณ์ของจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกคุมขัง จำเลยต้องมาแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลหากจำเลยร้องขอขยายระยะเวลาแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลให้ระบุดังเหตุผลความจำเป็นที่ต้องขอขยายระยะเวลาพร้อมแสดงหลักฐานและที่อยู่หรือช่องทางที่สามารถติดต่อกับจำเลยได้ การพิจารณา คำร้องให้ศาลคำนึงถึงความหนักเบาของโทษที่จำเลยได้รับพฤติการณ์หรือโอกาสที่จำเลยอาจหลบหนีรวมถึงความสุจริตในการต่อสู้คดีของจำเลยประกอบกัน จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นว่า มีการกำหนดทั้งหลักเกณฑ์ในเรื่องของความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมไว้ ข้อ 26¹⁰ ในการยื่นอุทธรณ์ หากจำเลยซึ่งไม่ได้ถูกคุมขังไม่มาแสดงตน หรือเมื่อครบกำหนด ขยายระยะเวลาแสดงตนแล้ว จำเลยไม่มาแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาล ให้เจ้าพนักงานศาลทำรายงาน เจ้าหน้าที่เสนอต่อศาลชั้นต้น และให้ศาลชั้นต้นส่งฟ้องอุทธรณ์ดังกล่าวพร้อมสำนวน รวมทั้งรายงาน เจ้าหน้าที่ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อพิจารณาส่งต่อไป ข้อ 31¹¹ ในกรณีที่มีการขอขยายระยะเวลาใดๆ เช่น การยื่นคำร้องหรือฎีกา หากศาลชั้นต้นเห็นสมควรอนุญาตให้ขยายให้ศาลชั้นต้นส่งตามที่เห็นสมควร มิฉะนั้น ให้รับส่งคำร้องขอขยายระยะเวลาพร้อมสำนวนความไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาส่ง โดยเร็ว จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเห็นว่า

⁸ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 , *ราชกิจจานุเบกษา* หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

⁹ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 , *ราชกิจจานุเบกษา* หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

¹⁰ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 , *ราชกิจจานุเบกษา* หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

¹¹ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 , *ราชกิจจานุเบกษา* หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

กฎหมายได้กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจหากเห็นว่ามีความเหมาะสมและในวรรคสองก็ได้ขยายความเกี่ยวกับประโยชน์แห่งความยุติธรรมว่าต้องอยู่ในกรอบตามวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 262 กล่าวคือ “การขอขยายระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง หากจำเป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต การอนุญาตให้ขยายระยะเวลาควรคำนึงถึงกำหนดระยะเวลาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 262”

ข้อ 33¹² การขอแก้ไขคำร้องหรือฎีกาให้กระทำไต่ภายในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 44 หรือตามที่ศาลมีคำสั่งให้ขยายออกไป โดยมาตรา ข้อ 36¹³ กำหนดให้ การขอขยายระยะเวลายื่นคำแก้ฎีกาให้นำความในข้อ 31 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้จะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการใช้ดุลพินิจด้วย การใช้ดุลพินิจจะมีขอบเขตเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจใช้ดุลพินิจนั้น กล่าวคือ หากจำกัดขอบเขตของการใช้ดุลพินิจให้แคบโดยมุ่งแต่จะบังคับให้เป็นไปตามเนื้อความที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแล้ว ย่อมไม่อาจก่อให้เกิดความยุติธรรมเฉพาะกรณีได้ แต่ถ้าหากกฎหมายเปิดโอกาสให้มีการ ใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางแล้ว ก็อาจนำไปสู่การใช้อำนาจตามอำเภอใจ (arbitrary power) โดยปราศจากเหตุผล หรือการใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบด้วย (unreasonable or abuse of power or bad faith) ดังนั้น ขอบเขตการใช้ดุลพินิจในทางกฎหมายที่เหมาะสมจึงขึ้นอยู่กับ ระบบความยุติธรรมทางอาญาของแต่ละประเทศว่า จะให้ความสำคัญเน้นหนักไปในทางทฤษฎีกระบวนการ นิติธรรม (Due Process Theory) ซึ่งจำกัดการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงาน หรือเน้นหนักไปในทางทฤษฎี การควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Theory) ซึ่งเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้าง ขวาง ตลอดจนขึ้นอยู่กับข้อกำหนดขอบเขต โครงสร้าง และวิธีการควบคุมให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่ก็ อาจมีสิ่งที่เป็นอุปสรรคขัดขวางไม่ให้การ ใช้ดุลพินิจมีขอบเขตที่เหมาะสมได้ นั่นก็คือ ระบบดุลพินิจที่มี ขอบเขตกว้างขวาง ได้สร้างสมมาช้านาน และเข้าไปฝังอยู่ในความรู้สึกของผู้มีอำนาจใช้ดุลพินิจจนเคยชิน¹⁴

¹² พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 , *ราชกิจจานุเบกษา* หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

¹³ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 , *ราชกิจจานุเบกษา* หน้า 1 เล่ม 133 ตอนที่ 86 ก 30 กันยายน 2559

¹⁴ . Kenneth Culp Davis, *Discretionary Justice, 2* ,od (Louisiana: Edwards Bros Inc, 10), p.52 อ้างถึง ชนิญญา (วัชร) ชัยสุวรรณ., *“การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาของอัยการ”* วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.สาขานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดังนั้นจากการศึกษากฎหมายดังกล่าวข้างต้นก็ทำให้ทราบว่า ความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมนั้นหมายความว่าอย่างไร ทั้งนี้การที่ศาลจะมีคำสั่งอย่างไรก็ต้องขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจ

4.2 วิเคราะห์ขอบเขตของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559

จะเห็นว่า เมื่อได้ศึกษาตามกฎหมายของต่างประเทศจะพบว่า ขอบเขตของความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมนั้นมี 2 กรณีคือ

1).กรอบระยะเวลา

จากการศึกษาจะเห็นว่า ตามหลักกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะพบว่าได้กำหนดให้ต้องยื่นคำร้องภายใน 1 สัปดาห์นับแต่ระยเวลานานที่ยื่นนั้นสิ้นสุดลงตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 45(1)¹⁵ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Code of Criminal Procedure (Strafprozeßordnung – StPO))

สำหรับในประเทศฟิลิปปินส์นั้นได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรอบระยะเวลาไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 5¹⁶ กล่าวคือ ต้องยื่นมาก่อนสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้เพื่อยื่นคำร้องนั้นสิ้นสุดลง

จะเห็นได้ว่าในกรอบของระยเวลานานทั้งสองประเทศก็มีหลักเกณฑ์ที่ต่างกันออกไป แต่ทั้งนี้ ทั้งสองประเทศก็ได้มีการกำหนดความชัดเจนในการยื่นไว้ในบทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งนี้

---

¹⁵ Strafprozeßordnung

Section 45 Requirements of application for restoration of status quo ante

(1) The application for restoration of the status quo ante shall be filed with the court where the time limit should have been observed within one week after the reason for non-compliance no longer applies. To observe the time limit, it shall be sufficient for the application to be filed in time with the court which is to decide on the application.

¹⁶ THE REVISED RULES OF CRIMINAL PROCEDURE (Effective December 1, 2000

Sec. 5. Extension of time for filing briefs.

“Extension of time for the filing of briefs will not be allowed, except for good and sufficient cause, and only if the motion for extension is filed before the expiration of the time sought to be extended

เพื่อเป็นการกำหนดความชัดเจน และเพื่อให้ทราบได้ว่าขอบเขตของความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมนั้นมีเพียงใด

2). กรอบเนื้อหา

จากการศึกษาจะเห็นว่า ตามหลักกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะพบว่า ได้กำหนดให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยื่นได้หากปรากฏว่า การยื่นนั้นไม่ได้เป็นความผิดของผู้ยื่นคำขอนั้น ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้มาตรา 44¹⁷ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Code of Criminal Procedure (Strafprozeßordnung – StPO))

ในส่วนของประเทศฟิลิปปินส์นั้น ได้มีการกำหนดกรอบเกี่ยวกับเนื้อหาไว้คือ การยื่นนั้นโดยหลักแล้วห้ามมิให้ศาลอนุญาต เว้นแต่ผู้ยื่นคำขอต้องมีเหตุผลที่ดี ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5¹⁸ แห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฟิลิปปินส์

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในส่วนกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศฟิลิปปินส์ นั้นได้มีการกำหนดกรอบไว้ทั้งในส่วนของกรอบระยะเวลาและกรอบในทางเนื้อหา โดยไม่ได้คำนึงว่า ประเทศเหล่านั้นมีระบบพิจารณาคดีแบบใด เพราะแม้แต่ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งใช้ระบบไต่สวนก็ยังมีกำหนดที่ชัดเจนไว้ ทั้งนี้เพื่อกำหนดขอบเขตของความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมนั่นเอง

---

¹⁷ Straßprozeßordnung

Section 44 Restoration of status quo ante following failure to observe time limits

If a person was prevented from observing a time limit through no fault of his own, he shall be granted restoration of the status quo ante upon application. Failure to observe the time limit for filing an appellate remedy shall not be considered a fault if instruction pursuant to section 35a sentences 1 and 2, section 319 (2) sentence 3 or section 346 (2) sentence 3 has not been given.

¹⁸ THE REVISED RULES OF CRIMINAL PROCEDURE (Effective December 1, 2000)

Sec. 5. Extension of time for filing briefs.

“Extension of time for the filing of briefs will not be allowed, except for good and sufficient cause, and only if the motion for extension is filed before the expiration of the time sought to be extended.”

และเมื่อมาศึกษากฎหมายของประเทศไทยทั้งในศาลที่มีวิธีการพิจารณาคดีในระบบ กล่าวหาซึ่งในที่นี้ยกตัวอย่างหลักกฎหมายที่กำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยศึกษา เปรียบเทียบกับศาลที่มีระบบการพิจารณาแบบไต่สวนคือศาลปกครองก็พบว่า

(1) ในกรอบของระยะเวลา พบว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 23 บัญญัติว่า “การยื่นหรือขยายระยะเวลาเมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ยื่น คำขอโดยทำเป็นคำร้องให้ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ใน ประมวลกฎหมายนี้คู่ตามที่ศาลได้กำหนดไว้หรือระยะเวลาที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีพิจารณาความแพ่งอัน กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นเพื่อให้ดำเนินหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆก่อนสิ้นระยะเวลานั้นแต่ การขยายเรื่องระยะเวลาเช่นว่านี้ให้ฟังทำได้ต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษและศาลได้มีคำสั่งหรือคู่ความ มีคำขอขึ้นมาก่อนสิ้นระยะเวลานั้นเว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัย” ซึ่งจากบทบัญญัติได้มีการ กำหนดกรอบในทางเนื้อหาไว้กล่าวคือ คู่ความสามารถยื่นคำร้องได้ทั้งก่อนและหลังระยะเวลาใน การยื่นคำร้องนั้นสิ้นสุดลง กล่าวคือ หากผู้ยื่นคำขอก่อนสิ้นระยะเวลา ผู้ยื่นต้องอ้างพฤติการณ์พิเศษ โดยการยื่นขอขยายและขยายโดยอ้างพฤติการณ์พิเศษนั้นต้องไม่ได้ขึ้นต้องมิได้เกิดจากความผิดของผู้ ขอ หากมาขึ้นหลังก็ต้องอ้างตนมีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถยื่น ได้ทันในกำหนดเวลา

ในส่วนของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 73 บัญญัติว่า “การคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นนั้น ให้ยื่นอุทธรณ์ ต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้มีคำ พิพากษาหรือคำสั่ง ถ้ามิได้ยื่นอุทธรณ์ตามกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าคดีนั้นเป็นอันถึงที่สุด

คำพิพากษาหรือคำสั่งตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึง คำสั่งเกี่ยวกับการละเมิด อำนาจศาลหรือคำสั่งอื่นใดที่ทำให้คดีเสร็จเด็ดขาด

ในกรณีที่ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่าคำอุทธรณ์ใดมีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ไม่เป็น สาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลปกครองสูงสุดจะสั่งไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาก็ได้

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดให้เป็นที่สุด”

จะเห็นว่าบทบัญญัติในมาตรานี้แม้ศาลปกครองจะเป็นศาลที่ใช้ระบบไต่สวนในการ พิจารณาคดีก็ตามจะเห็นได้ว่า ได้มีการกำหนดกรอบที่เคร่งครัดและหากยื่นไม่ทันในกำหนด ระยะเวลาขึ้นให้เป็นที่สุด

(2) .กรอบระยะเวลา เมื่อศึกษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาแล้วก็ พบว่า ในมาตรา 23 ในกำหนดกรอบไว้สองกรณีคือ การยื่นก่อนระยะเวลา และการยื่นหลัง ระยะเวลาให้คำขอนั้นสิ้นสุดไปแล้ว โดยได้มีการบัญญัติหลักการไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายไม่ว่า จะยื่น โดยอ้างพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัย

สำหรับในส่วนของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ก็ได้มีการวางกรอบในส่วนของระยะเวลาไว้กล่าวคือ ต้องยื่นภายในสามสิบวัน และระยะเวลาดังกล่าวถือว่าเป็นที่สุด จะเห็นได้ว่า เป็นการวางหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดมากในบทบัญญัติ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า แม้จะมีการวางหลักเกณฑ์ หรือการวางขอบเขตที่ชัดเจนไว้ก็ตาม แต่ผู้เขียนเห็นว่า บทบัญญัติในมาตรานี้มีความเคร่งครัดจนเกินไป ดังนั้น ผู้เขียนเห็นขอบเขตของความจำเป็น และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมสามารถกำหนดให้มีความชัดเจนได้โดยไม่เคร่งครัดจนเกินไป ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กฎหมายของประเทศฟิลิปปินส์ รวมถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

4.3 วิเคราะห์การตีความความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.2559

จะเห็นว่า การจะตีความกฎหมายนั้นขึ้นอยู่กับการใช้ดุลพินิจของศาลเป็นหลักกล่าวคือ การจะกำหนดขอบเขตของคุณพินิจเช่นไรจะกว้างขวาง หรือคับแคบขึ้นอยู่กับพื้นฐานหลายประการ แต่หลักสำคัญคือ ต้องคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนว่าอยู่ในอันตรายหรือไม่ นอกจากนี้การใช้ดุลพินิจเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแท้จริง จะต้องขึ้นอยู่กับการควบคุมดุลพินิจอีกชั้นหนึ่ง เพราะเหตุที่การกำหนดขอบเขตแห่งดุลพินิจเพียงอย่างเดียวนั้นไม่อาจครอบคลุมให้ คุณประโยชน์ได้ทุกกรณีนั่นเอง นอกจากนี้ การตีความกฎหมายก็มีส่วนสำคัญว่า กฎหมายประเภทนี้ต้องตีความไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างไร ดังนั้นเมื่อมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นทั้งกฎหมายวิธีสบัญญัติและเป็นทั้งกฎหมายมหาชน การตีความการใช้ตามมาตรา 9 จำเป็นต้องศึกษาถึงหลักการตีความในทั้งสองระบบซึ่งเมื่อได้ศึกษาก็พบว่า ทั้งสองระบบมีลักษณะที่คล้ายกัน โดยการตีความกฎหมายมหาชน¹⁹ เป็นการตีความยึดตามลายลักษณ์อักษรซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญ 4 ประการคือ

- 1) ถ้อยคำ
- 2) ตัวบทกฎหมาย

¹⁹ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, “การตีความกฎหมายมหาชน” ถอดเทพการนำเสนอ ในงานวิชาการรำลึกศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ วันที่ 30 มีนาคม 2551 อ้างถึง กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์, “การใช้การตีความกฎหมาย”, 2552, หน้า 348-351

3) ความเป็นมาของตัวกฎหมาย

4) วัตถุประสงค์

ส่วนการตีความกฎหมายวิธีสบัญญัติ²⁰ นั้นหลักการตีความในทางมหาชนซึ่งเป็นต้นแบบของระบบไต่สวนและ กฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายในส่วนของระบบกล่าวหาที่พบว่ากฎหมายวิธีสบัญญัตินั้นต้องยึดตามลายลักษณ์อักษร ต้องตีความตามเจตนารมณ์ ต้องตีความตามลายลักษณ์อักษร และต้องตีความตามเหตุผล ในขณะที่การตีความกฎหมายมหาชนไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนักกล่าวคือ การตีความตามหลักกฎหมายมหาชนนั้นเป็นการตีความตามลายลักษณ์อักษร โดยจะดูจากถ้อยคำและตัวบทกฎหมาย ดูความเป็นมาของตัวกฎหมาย วัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ก็ได้มีนักกฎหมายเสนอให้มีการบัญญัติการตีความกฎหมายไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา²¹ ซึ่งอาจารย์กมลชัย รัตนสกวาศ์เห็นว่าหากเป็นเช่นนั้น การบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจนขึ้นก็น่าจะเป็นตีความกฎหมายให้กระจ่างขึ้นไปในตัวอีกด้วย

อีกประการหนึ่งของการตีความหลักความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมนั้นก็คือ ความได้สัดส่วน การใช้ดุลพินิจของศาลจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความได้สัดส่วนด้วย กล่าวคือต้องคำนึงถึง ก. หลักความเหมาะสม (Geeignetheit) หมายถึงมาตรการนั้นเป็นมาตรการที่อาจทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้ มาตรการอันใดอันหนึ่งจะเป็นมาตรการที่ไม่เหมาะสมหากมาตรการนั้นไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ หรือการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก ข. หลักความจำเป็น (Erforderlichkeit) หมายถึงมาตรการหรือวิธีการที่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดได้และเป็นมาตรการหรือวิธีการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ดังนั้นหากมีมาตรการอื่นที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์นั้นได้และมีผลกระทบน้อยกว่ามาตรการที่รัฐได้เลือกใช้ ในกรณีนี้ย่อมถือได้ว่ามาตรการที่รัฐนำมาใช้มิได้เป็นไปตามหลักความจำเป็น ค. หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Verhaeltnismaessigkeit imengeren Sinne) หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ (Zweck) และวิธีการ (Mittel) หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบมี

²⁰ กมลชัย รัตนสกวาศ์, “การตีความกฎหมายวิธีสบัญญัติ” ถอดเทพการนำเสนอ ในงานวิชาการรำลึกศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ วันที่ 30 มีนาคม 2551 อ้างถึง กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์, “การใช้การตีความกฎหมาย”, 2552, หน้า 308-312.

²¹ สุรพล สนธยานนท์, “การตีความกฎหมายวิธีสบัญญัติ” ถอดเทพการนำเสนอ ในงานวิชาการรำลึกศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ วันที่ 30 มีนาคม 2551 อ้างถึง กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์, “การใช้การตีความกฎหมาย”, 2552, หน้า 307.

ความหมายว่า มาตรการอันใดอันหนึ่งจะต้องไม่อยู่นอกเหนือขอบเขตของความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการดังกล่าวกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ เป็นการพิจารณาความสมดุลระหว่างสิทธิขั้นพื้นฐานที่ถูกกระทบกับผลประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดจากการกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าวจะต้องอยู่ในสัดส่วนที่สมดุลกัน แต่หากกระทบสิทธิของปัจเจกบุคคลมาแต่ประโยชน์สาธารณะที่เกิดจากการกระทบสิทธิดังกล่าวมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น กรณีนี้ย่อมถือว่าไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ

ดังนั้น การตีความว่าอย่างไรจะถือว่ามีความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ต้องพิจารณาถึงหลักการใช้ดุลพินิจ การตีความกฎหมายและความได้สัดส่วนประกอบกัน